

2.

Perspectief belangenbehartiger en koepel

Tim Claerhout
(SOM-federatie van sociale ondernemingen)

Kick-off de-institutionalisering

Tim Claerhout

tim@som.be

SOM, de federatie voor sociale ondernemingen vzw
Mundo-A, Turnhoutsebaan 139a – 2140 Borgerhout
www.som.be – info@som.be

Artikel 19

- Art. 19 [VN-verdrag handicap](#) is belangrijk rond DI.
- Artikel 19 betreffende zelfstandig wonen en ondersteuning in de maatschappij gaat over het gelijke recht van alle personen met een handicap om te wonen met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen.

Gevraagde waarborgen

- a. personen met een handicap de kans hebben, op voet van gelijkheid met anderen, vrij hun verblijfplaats te kiezen, alsmede waar en met wie zij leven, en niet verplicht zijn te leven in een bepaalde leefstructuur
- b. personen met een handicap toegang hebben tot een reeks van thuis, residentiële en andere maatschappijondersteunende diensten, waaronder persoonlijke assistentie, noodzakelijk om het wonen en de opname in de maatschappij te ondersteunen en isolatie of uitsluiting uit de maatschappij te voorkomen
- c. de sociale diensten en faciliteiten voor het algemene publiek op voet van gelijkheid beschikbaar zijn voor personen met een handicap en beantwoorden aan hun behoeften.

General comment nummer 5 (2017)

- [GC nummer 5](#) is een verdere concretisering van artikel 19 door het VN-comité.
- Volgens dit general comment (algemene aanbeveling) nummer 5 gaat niet alleen over het wonen en de omgeving, maar over keuze en controle over geboden ondersteuning in lijn met persoonlijke levensstijl & dagelijkse activiteiten.
- GC nummer 5 erkent ten volle dat ook kleine leefstructuren kenmerken van institutionalisering kunnen vertonen. Het gaat dan over het verplicht delen van assistenten, maatschappelijke isolatie, geen controle over dagdagelijkse beslissingen en strakke routine rond geboden ondersteuning.
- Sterke nadruk op persoonlijke assistentie: één-op-één begeleiding, vrije keuze van assistent.

vervolg

Verplichtingen ingevolge DI

- Geleidelijke de-institutionalisering: geen nieuwe instellingen, oude niet uitbreiden, geen “satellietstructuren”.
- Controlemechanismen voor dienstverleners en de geboden kwaliteit
- Verbod op discriminatie en betere toegankelijkheid van publieke diensten

vervolg

- Nauw overleg en inspraak geven aan PMH bij uitvoering van beleid via hun representatieve organisaties (niets over ons zonder ons).
- Strategie en concreet actieplan aannemen voor de-institutionalisering: (i) structurele hervormingen, (ii) toegankelijkheid, (iii) sensibilisering.

Richtlijnen rond di, ook in tijden van crisis (2022)

- Het VN-comité werkte verder rond DI en kwam recent met nieuwe [richtlijnen](#):
 - “Er zijn bepaalde bepalende elementen van een instelling, zoals het verplicht delen van assistenten met anderen en geen of beperkte invloed hebben op wie de assistentie verleent; isolement en afzondering van de gemeenschap; gebrek aan controle over dagelijkse beslissingen; geen keuzevrijheid voor de betrokken personen over met wie zij leven; rigiditeit van de ondersteuningsroutine ongeacht de persoonlijke wil en voorkeuren; identieke activiteiten op dezelfde plaats voor een groep personen onder een bepaald gezag; een paternalistische benadering van de dienstverlening; toezicht op de wonen; en een onevenredig aantal personen met een handicap in dezelfde omgeving.”
- Sterke nadruk op **individuele ondersteuning**, de **locatie van ondersteuning** en het **rechtenverhaal**.

Publiek debat en contestering

- Wonen, zorg en ondersteuning in de gemeenschap wordt als inherent positief en inclusief gezien. Residentiële en institutionele ondersteuning wordt hier tegenover geplaatst en wordt als eerder negatief gepercipieerd. Er is duidelijk sprake van van een dichotomie.
- Een leven in de maatschappij leidt niet zonder meer tot meer inclusie.
- De focus moet voor mij komen te liggen op de inhoud, flexibiliteit en toeleiding naar handicapspecifieke ondersteuning en op de aanwezigheid van reguliere ondersteuning in de omgeving.
- Belangrijk is de weg vinden naar ondersteuning en hierbij geholpen worden waar nodig. Het gaat over het zoeken naar ondersteuningsantwoorden in een individueel ondersteuningstraject.

Andere definiëring van DI

Artikel sociaal.net: We moeten de richtlijnen van het VN-verdrag opnieuw tegen het licht durven houden.

- Ik denk dat het meer gaat over het uitwerken van een strategie en operationalisering, en zeker op statelijk niveau.
- Welke ondersteuning vinden we OK, welke niet?
- Een bijsturing van het VN-verdrag lijkt niet haalbaar, wel een contextuele Vlaamse vertaling wel.

Gedeelde contextuele visie

- Bij een bijsturing van DI is een **planmatige aanpak en gedeelde contextuele visie op DI nodig**, gestoeld op dialoog met personen met een handicap en hun representatieve organisaties.
- Werkgeversorganisaties dienen hierin betrokken te worden.

Beleidsoverschrijdende visie

- Er is nood aan een **beleidsdomeinoverschrijdende visie** maar vooral actie rond DI:
- toegankelijkheid publiek domein, wonen, werken, mobiliteit, onderwijs, ...

Interbestuurlijke actie

- Er is niet alleen een **beleidsdomeinoverschrijdende visie** en actie rond DI nodig, maar ook een visie op DI waarin **steden en gemeenten, vanuit hun nabijheid naar de burger, een centrale rol en opdracht krijgen.**

leeftijdssensitieve benadering van DI

- Het is nodig om bij **kinderen en jongeren** sterker in te zetten op inclusie dan vandaag het geval is.
- Naast inzetten op jonge mensen met een handicap is een leeftijdsensitieve benadering van DI nodig. Het gaat over het vinden van ondersteuningsantwoorden op heel individuele trajecten.
- Budgetten moeten snel aanpasbaar zijn aan wisselende ondersteuningsnoden.

Versterken inkomenspositie PMH en antwoord op arbeidskrapte

- Wat we vandaag economisch beleven noopt ons om blijvend in te zetten op inclusie (en hierrond blijvend te sensibiliseren) en het toegankelijker maken en betaalbaar houden van algemeen maatschappelijke diensten.
- Werk maken van het wegwerken van armoede/kansarmoede bij personen met een handicap is een opdracht van alle beleidsdomeinen.
- Maar de situatie noopt ook tot het ondersteunen van handicapspecifieke dienstverlening, financieel maar ook rond arbeidskrapte.
- Zonder voldoende personeel drijft vraagsturing onbedoeld maar zeker af naar meer aanbodgericht handelen.
- Zeker ook budgethouders moeten voldoende geholpen worden bij de zoektocht naar assistenten en er moet verder ingezet worden op het aantrekkelijk maken en houden van het beroep.